

ELS SUELVES VUITCENTISTES

Salvador-J. Rovira i Gómez

Els Suelves del segle XIX descendeixen de Joan Nepomucè de Montserrat *òlim* de Suelves i de la seva esposa Maria-Lluïsa de Riu i de Cruïlles, marquesos de Tamarit.

El fet d'haver dedicat un article al sisè marquès de Tamarit¹ ens deslliura d'escriure ara i ací la seva semblança, però com que d'aleshores ençà hem conegut nous aspectes de la seva biografia aprofitem l'avinentesa per donar-los a conèixer als lectors dels *Estudis Altafullencs*.

JOAN NEPOMUCÈ DE MONTSERRAT ÒLIM DE SUELVES

Per conèixer la manera de pensar i veure les coses del marquès de Tamarit en la seva etapa de diputat a les Corts de Cadis resulta impagable la carta, datada a Cadis el 3 de març de 1813, que envià al marquès de Sentmenat i que aquest llegí en una reunió d'amics el 26 d'abril. Entre els assistents figurava Rafael d'Amat i de Cortada, baró de Maldà, que no pogué estar-se'n de resumir-la en el seu *Calaix de sastre* amb aquestes paraules:

Condolent-se dit senyor [Joan de Montserat i de Suelves] de tants alteraments com hi ha allí [Cadis], moguts dels lliberals de les Corts contra la regència; per lo què no conforme en les impies proposicions d'eixos, se pot dir, apòstates de la religió catòlica i heretges dels sigles passats reproduïts en est ben infeliç sigle XIX contra lo Sant Tribunal de la Inquisició: i en mudar la regència, plàcia a Déu que no púguen alçar més lo cap. Se deixa considerar los molts llargs mal ratos, afliccions i congoixes d'ànimo, que voldríem ja fossen acabades dites Corts, i així no aprofitar en res [...] diputats i dels catalans,

1. Rovira i Gómez, Salvador-J., "Joan de Montserrat *òlim* de Suelves, sisè marquès de Tamarit", *Estudis Altafullencs*, 26 (2002), p. 23-41.

no podent alçar la veu contra tants [...] arruïnar la monarquia espanyola, i principalment lo catolicisme, que fins ara havia estat lo gran dipòsit de la fe, que ens afligeix a tots lo desvergonyiment ab què parlen i escriuen eixos infames lliberals, que tenen carretera ampla per anar a l'infern a no reconèixer-se de sos impietats i demanar, ab copioses llàgrimes perdó a Déu, a qui tant han ofès, i después a esta benemèrita nació espanyola.²

El capità general de Catalunya marquès de Campo Sagrado sabia molt bé qui era i com pensava Joan de Suelves, per això, el 14 de novembre de 1814, no dubtà en adreçar-se-li de manera reservada per demanar-li que l'informés sobre els tortosins més destacats, distingits i amb capacitat de lideratge, tant seculars com eclesiàstics, dels que pretenia saber "*la cuna, edad, empleos, conducta durante la revolución, costumbres, talento, conocimientos, carrera literaria, carácter y modo de pensar*"; molt particularment volia ser informat dels que eren tinguts per afrancesats o liberals.³ El marquès de Tamarit no rebutjà els requeriments del capità general amb qui quedà d'acord sobre el tema en una entrevista privada, però trigà a contestar-li ja que no ho féu fins el 12 de març de 1815; el retard el justificà dient que li havia calgut temps per aplegar la informació sol·licitada.⁴ Suelves va complir fil per randa la tasca encomanada i envià a la primera autoritat de Catalunya els noms de tots els que al seu parer eren afrancesats o liberals, tant civils com militars o eclesiàstics, els quals s'elevaven, pel que feia a tot el corregiment tortosí, a cent onze.⁵

Fou el primer alcalde constitucional de Tortosa i com a tal és ell qui, el mes de maig de 1820, adreçà a la resta d'alcaldes del corregiment tortosí els exemplars impresos de la circular que informava que es posaven de nou en vigència els decrets de Corts del 6 d'agost de 1811 i 19 de juliol de 1813 que disposaven la incorporació a la corona dels senyories jurisdiccionals i abolien els privilegis exclusius i privatis.⁶ També és ell qui com alcalde envià una representació als diputats, datada a Tortosa el 8 d'octubre de 1820, per demanar per a la ciutat la condició de capital d'una de les noves províncies que aleshores s'estaven discutint a les Corts, doncs, segons ell, no hi havia cap població que "*por su situación local y recursos*" pogués disputar-li la capitalitat.⁷ I també és ell qui com alcalde primer constitucional rebé l'encàrrec de la Col-

2. Amat i de Cortada, Rafael d', *Calaix de sastre (volum desè: 1813-1814)*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 2003, p. 55.

3. ACTE (Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre). FAT (Fons de l'Ajuntament de Tortosa). Núm. 5291.

4. ACTE. FAT (Fons de l'Ajuntament de Tortosa). Núm. 5292.

5. Salvadó Poy, Roc, "La primera guerra carlista a les Terres de l'Ebre", dins DD.AA., *El carlisme al territori de l'antiga diòcesi de Tortosa*, vol. I. Tarragona: Arola Editors, 2004, p. 114

6. Vinaixa Miró, Joan R., *El Trienni Constitucional al partit de Tortosa (1820-1823). Aproximació històrica*. Valls: Cossetània Edicions, 2003, p. 28

7. Adserà Martorell, José, *Tarragona capital de su provincia. Estudio histórico documental sobre la división del territorio*. Tarragona: Gràfiques Gabriel Gibert, 1986, p. 66.

lectoria General d'Espolis i Vacants de notificar al bisbe de Tortosa Ros de Medrano una carta ordre en la que se li ordenava que en el termini de vint dies fes a mans del cap polític provincial 50.000 rals que eren part dels diners que li havien estat anticipats per pagar les butlles de presa de possessió de la mitra tortosina, els quals s'havien de remetre al cap polític de Mallorca per atendre les despeses de desinfectar diversos pobles mallorquins.⁸ Cessà del càrrec entre el mes d'octubre de 1820 i el 8 d'abril de 1821 en què trobem com alcalde de Tortosa a Prudenci Serres.⁹

ELS FILLS DEL SISÈ MARQUÈS DE TAMARIT

Joan de Montserrat i Lluïsa de Riu foren pares de:

1. Baltasar de Suelves i de Riu, el primogènit, que nasqué a Tortosa. Morí entre el 25 de desembre de 1806 i el 2 de setembre de 1810, dates del testament de Josepa de Riu i Morales i el codicil de Maria de Montserrat i d'Ustariz, ja que en el primer document consta com a viu –la tia àvia li llegà un rellotge d'or–¹⁰ i en el segon es diu que s'ha mort i es disposa que els diners que li pertocaven siguin repartits entre els seus germans.¹¹

2. Antoni de Suelves i de Riu, que segueix.

3. Maria-Josepa de Suelves i de Riu a qui el seu pare li deixà, en el testament de 1815, 11.000 lliures i “*lo que se necesita para equiparla con cómodas, ropas y demás, según el estilo de Catalunya y como se practicó con mi hermana*”¹² i, si romania fadrina, li assignava “*todo lo necesario a la vida humana de comer, beber, vestir y calzar*” més una pensió anual de 200 lliures.¹³

El juny de 1831 adquirí de Maria de Sagarriga un hort d'onze jornals a la partida de Sant Bernabé, de Tortosa, per 3.930 lliures valencianes.¹⁴

El 22 de març de 1864 el seu nebot Antoni de Suelves i d'Ustariz li pagà els 126.000 rals que li havia deixat el seu germà Antoni i ho féu amb la cessió d'una casa al carrer de la Rosa, de Tortosa, i una finca de tres jornals i quaranta-dos cèntims de jornal a la partida de Castellnou del terme de Roquetes.¹⁵

8. ACTE. MNT_o (Manuals notariales de Tortosa). Sig. 3085, f. 297.

9. Adserà, Josep, *Tarragona capital*, p. 128.

10. ACTE. MNT_o. Sig. 2982, f. 1.

11. ACVE (Arxiu Comarcal del Vendrell). MNT_{or} (Manuals notariales de Torredembarra). Sig. VI, 2/5, f. 111.

12. Es refereix a Josepa de Suelves i de Montserrat casada amb el vigatà Joan de Prat i de Moret, fill d'Antoni de Prat i Ramona de Moret. Fou mare de Joaquim, Joan-Antoni (que seguí la carrera militar i l'any 1818 era primer tinent dels Reials Guàrdies Espanyols i residia a Madrid) i Maria-Josepa de Prat i de Suelves.

13. ACTE. Testaments closos de Tortosa, caixa núm. 2.

14. ACTE. MNT_o. Sig. 3322, f. 46.

15. AHT (Arxiu Històric de Tarragona). MNT (Manuals notariales de Tarragona). Sig. 6967, f. 187.

Restà fadrina i atorgà les darreres voluntats el 13 de maig de 1864, en elles designà hereus els nebots Antoni i Soledat-Josepa de Suelves i d'Ustariz i deixà dos milers de rals i el rellotge d'or que havia heretat del germà Lluís al nebot Antoni d'Alemanys i de Suelves.¹⁶

4. Maria-Ignàsia de Suelves i de Riu, que s'amaridà el 1819 amb Mariano López Fernández de Heredia Azcón y Villavicencio, comte de Bureta, primogènit de Juan Crisóstomo López Fernández de Heredia i de María de la Concepción Azcón y Villavicencio, una de les heroïnes dels setges de Saragossa.¹⁷ La parella establí capítols matrimonials a la capital aragonesa el gener de 1819 i en ells actuà en nom dels pares de l'esposada Josep Darà i Sans de Cortés, baró de Purroy, ja que a causa de la "*inconstancia del tiempo*" no hi pogueren anar.¹⁸ El casament de la filla obligà a Joan de Suelves a contreure un deute de 7.200 lliures amb el comerciant reusenc Julià Ribatallada ja que, en aquell moment, no disposava de suficient numerari per atendre les despeses de la cerimònia i de l'aixovar de la núvia.¹⁹

El març de 1834 esperava un fill i volia que el seu pare en fos el padrí, però aquest no es pogué desplaçar a Saragossa i atorgà poders a Lorenzo Díez i a Timoteo Bella, racioners d'Alagón, per actuar de padrins en nom seu.²⁰

5. Lluís de Suelves i de Riu, que nasqué a Tortosa entre 1791 i 1797 ja que el setembre de 1805 tenia més de 8 anys i menys de 14.

La família el volia dedicar al servei de l'Església i per això començà a reservar-li benifets, com el de la Mare de Déu del Roser, de l'església de Besseit, fundat per Eulàlia de Canela, del que n'era patrona la seva tia Joaquina de Riu, marquesa de Bellet de Mianes.²¹

Posteriorment hi hagué una reorientació de la vida d'en Lluís ja que el servei a l'Església fou substituït pel del rei i per aquest motiu els seus pares, el 29 d'octubre de 1814, li prometeren 20 rals diaris d'assistència perquè pogués atendre les necessitats que tindria com a cadet i li ho garantiren mitjançant la hipoteca d'una masia de vint jornals al terme de Tortosa.²²

El pare, en la donació que el 2 d'octubre de 1819 féu dels seus béns a l'hereu Antoni, li assegurà l'esdevenidor disposant que si restava fadrí havia de viure a la casa pairal i l'hereu li hauria de passar una pensió anual de 300 lliures.²³

16. ACTE. MNTò. Sig. 4, f. 359

17. ACTE. MNTò. Sig. 3046, f. 14.

18. ACTE. MNTò. Sig. 3045, f. 743.

19. AHT. MNT. Sig. 998, f. 262.

20. AHT. MNT. Sig. 919, f. 8.

21. ACTE. MNTò. Sig. 3024, f. 757.

22. ACTE. MNTò. Sig. 3039, f. 577.

23. ACTE. MNTò. Sig. 3046, f. 504.

Procurà en tot moment incrementar el patrimoni, així, el 7 de juny de 1830, comprà al tortosí Miquel de Córdoba una finca de cinquanta jornals a Vinallop per la que pagà 95 onzes d'or, i el 28 del mateix mes i any adquirí d'Agustí Curto, pagès de Tortosa, una finca de catorze jornals, plantada d'oliveres i garrofers, a la partida de Vinallop per la que pagà 350 lliures valencianes.²⁴

També atenia els assumptes del pare, com ens ho demostra el fet que, el 7 de juliol de 1832, prengué en arrendament en nom seu de Jaume Mur, comerciant de Tortosa, una masia de seixanta jornals, anomenada Sant Onofre, propietat dels comerciants Oliva per 1.500 duros.²⁵

ANTONI DE SUELVES I DE RIU, SETÈ MARQUÈS DE TAMARIT

Nasqué a Tortosa el 18 d'octubre de 1788.

En morir el germà Baltasar esdevingué l'hereu dels pares.

Durant la Guerra del Francès participà en diverses accions bèl·liques i en els dos setges de Saragossa, fins que fou fet presoner i conduït a Neuchatel.²⁶

Seguí la carrera militar i el 30 d'abril de 1815, quan es casà a Madrid amb Mercedes de Ustariz y Araus, filla del brigadier Miguel Antonio de Ustariz y de Villat, capità general de Puerto Rico, era tinent coronel i primer tinent del Reial Cos de Guàrdies Espanyols.

El 27 de juliol de 1815 els pares, davant el seu nou estat social, arribaren a un conveni amb el seu procurador Lluís Garcia Conde, dignitat de tresorer de la catedral de Tortosa, pel qual es comprometeren a donar-li 64 duros mensuals "*por razón de alimentos y por todas y cualesquiera de las pretensiones que pueda tener*". S'establí que si Antoni moria sense fills abans que els pares aquests passarien a la jove una pensió mensual de 32 duros, que seria de 64 si hi havien fills. El conveni era vàlid fins a la mort d'un d'ells ja que aleshores no li faria falta per tal com entraria "*en el goce y posesión del mayorazgo del que falleciere*".²⁷

Els capítols matrimonials els establí amb posterioritat a les noces, el 2 d'octubre de 1819, i, en ells, els pares li feren donació dels seus béns per a després de la mort del darrer d'ells; es reservaren 16.000 lliures per a testar

24. ACTE. MNT. Sig. 3215, f. 135, 147.

25. AHT. MNT. Sig. 919, f. 19.

26. Suelves y de Goyeneche, Carmen, *Orígenes de la Casa de Montserrat de los Marqueses de Tamarit según los datos históricos y originales que obran en el archivo de la casa*. Algeciras: Talleres gráficos regimiento de infantería número 1, 1943, p. 15.

27. ACTE. MNT. Sig. 3042, f. 581.

(10.000 el pare i 6.000 la mare) i 30.000 per pagar les llegendes dels fills Lluís i Maria-Josepa.²⁸

El 2 d'abril de 1830 morí la mare i entrà en possessió del vicle dels Riu, per això el seu pare, el 24 d'agost, li traspasà la pensió de 15.000 rals que cobrava anualment de la Tresoreria Principal de Rendes en compensació de les salines que els Riu havien posseït als Alfaes i de les quals se'n havia emparat l'Estat, ja que formava part del vicle de dit llinatge.²⁹

En esclatar la Guerra del Set Anys s'uní a les tropes de Cabrera i formà part de la Junta governativa carlista, però el 1838 passà al sud de França on procurà en tot moment eludir el control de la policia, fins l'extrem que aquesta perdé el seu rastre i estengué un ordre de captura en contra d'ell amb la intenció d'impedir-li el pas de la frontera per tal que no es pogués reincorporar a les partides carlistes.³⁰ Romangué a França fins el maig de 1844 en què retornà a Espanya.³¹

El primer que féu en arribar de l'exili fou arranjar la successió del pare per a la qual cosa, el 27 de març de 1844, i de Tarragona estant, atorgà poders a Benet Llop per instar al notari tortosí Jaume Guardiola la publicació de les darreres voluntats del pare redactades l'any 1828,³² i el 10 de juny, també des de Tarragona, donà poders a l'advocat madrileny Antonio Viadera per gestionar la carta de successió al títol de marquès de Tamarit.³³ Com és natural, l'arranjament de la testamentaria li comportà despeses i, com que no tenia prou numerari, l'abril de 1848 es veié obligat a demanar a Gregori Oliva i Capdevila, que havia estat l'administrador del seu pare, i als seus fills Pere i Gregori Oliva i Font un préstec de 4.500 duros.³⁴

La necessitat de diners en què es trobava li féu estar amatent a totes les possibles fonts d'ingressos, així, el setembre de 1851, atorgà poders a Robustiano Boada, agent de negocis de Madrid, perquè li sol·licités la liquidació dels seus duros capitalitzats;³⁵ el 30 d'octubre de 1851 donà poders a Manuel Quiroga, agent de negocis madrileny, perquè instés la instrucció dels expedients per aconseguir la liquidació i el reconeixement com a deute nacional de les quantitats que reclamava com a indemnització pels delmes que percebia a diverses poblacions de les províncies de Lleida i Tarragona, així com els

28. ACTE. MNT. Sig. 3046, f. 503.

29. AHT. MNT. Sig. 1002, f. 124.

30. Anguera, Pere, *Déu, rei i fam. El primer carlisme a Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995, p. 195.

31. Suelves, Carmen, *Orígenes*, p. 15.

32. AHT. MNT. Sig. 1038, f. 101.

33. AHT. MNT. Sig. 1038, f. 125v.

34. AHT. MNT. Sig. 1041, f. 107.

35. ACTE. MNT. Sig. 14, f. 424.

retards de les rendes de les salines i la compensació pels danys causats al seu castell de Botarell els anys 1836 i 1837.³⁶

Després de la desfeta en què acabà la primera carlinada acceptà, almenys aparentment, la situació política resultant, de manera que, el 1855, no dubtà en renunciar al dret que tenia de percebre delmes als termes de Tamarit, Cocons, Ferran, Molnars, Altafulla, la Nou de Gaià, la Riera de Gaià, Ardenya i Moller a canvi d'una renda anual de 32.151 rals a percebre de l'hisenda pública.³⁷

El setè marquès de Tamarit morí a Tarragona, a un quart de dotze del vespre del dia 4 de novembre de 1862,³⁸ però les seves restes foren traslladades a Tortosa on reberen sepultura el dia 6.³⁹

Foren fills seus:

1. Antoni de Suelves i d'Ustariz, que segueix.

2. Joan de Suelves i d'Ustariz, que nasqué l'any 1822.

Contragué matrimoni amb Bonaventura de Montagut i de Félez, filla dels comtes de la Torre de l'Espanyol, i establí la residència a Tortosa tot i que als anys setanta el trobem domiciliat al pis 4r. 2º de la casa número 11 del carrer de la Destral, de Tarragona.⁴⁰

Com anècdota direm que, el 19 d'octubre de 1858, en qualitat de director de la Societat de Tauromàquia de Tortosa, s'encarregà de contractar amb Julián Casas tres corregudes de braus.⁴¹

El seu germà Antoni, el 22 de març de 1864 i per tal de pagar-li els 76.582 rals que restaven de la seva llegítima, li cedí una finca de quatre jornals a la partida tortosina de Sant Llätzer.⁴²

Realitzà alguns negocis com ara la contractació de la carretera de Gandesa al Pinell de Brai, aprovada per Reial Orde del 31 de gener de 1860,⁴³ i el primer tram de la carretera de Tortosa a Gandesa; ho sabem perquè el 6 de juliol de 1876 reclamà a l'Estat alguns crèdits que encara tenia pendents de cobrar malgrat que feia més de deu anys que les obres havien quedat enllestides.⁴⁴

Al final de la dècada dels seixanta es veié obligat a demanar préstecs a Francesc Arment, Miquel Bosch i Josep Fustagueras, per un import de 17.800 escuts.⁴⁵

36. ACTE. MNTTo. Sig. 14, f. 494-

37. AHT. MNT. Sig. 849, escriptures 32 i 58.

38. ACT (Arxiu de la Catedral de Tarragona). Òbits, 8, p. 285.

39. AHT. MNT. Sig. 6905, f. 425.

40. AHT. MNT. Sig. 7880, f. 793.

41. ACTE. MNTTo. Sig. 2907, f. 1023.

42. AHT. MNT. Sig. 7513, f. 651.

43. ACTE. MNTTo. Sig. 2979, f. 235.

44. AHT. MNT. Sig. 7513, f. 651.

45. ACTE. MNTTo. Sig. 2160, f. 505; 2611, f. 499, 751.

Li coneixem tres fills:

a) **Josep de Suelves i de Montagut**, que segueix.

b) **Pilar de Suelves i de Montagut**, que s'esposà amb Joan Oliva i Baradat, enginyer de monts.

c) **Concepció de Suelves i de Montagut**, que es casà amb Agustí de Montagut i Pardo, tinent d'infanteria..

3. **Dolors de Suelves i d'Ustariz**, que vingué al món a Alagó (Saragossa) l'any 1823. El 8 d'abril de 1855 establí capítols matrimonials amb Vicenç Balcells i Aleu, advocat natural de Reus i veí de Tarragona, fill de Francesc Balcells i de Marianna Aleu,⁴⁶ que traspasà el mes de maig de 1860.⁴⁷

El seu pare li llegà en morir 24.873 rals que units als 120.000 del dot, promesos en els capítols matrimonials, fan un total de 144.873 rals que li foren liquidats pel seu germà Antoni el 23 de febrer de 1865.⁴⁸

En morir el vuitè marquès de Tamarit entrà en possessió de tres setzens dels béns lliures d'aquest la qual cosa li suposà heretar finques per un valor de 49.143'50 pessetes.⁴⁹

Dolors de Suelves morí a Tarragona a dos quarts de deu del vespre del dissabte dia 8 de febrer de 1907 i fou soterrada el dia 11 al cementiri tarragoní.⁵⁰

Fou mare de tres fills:

a) **Antoni Balcells i de Suelves**, nascut a Tarragona, que seguí la carrera eclesiàstica i arribà a ser canonge magistral de la Catedral de Tarragona i un notable orador sagrat. Féu testament el 17 d'octubre de 1888 i en ell designà hereva la mare.⁵¹

b) **Dolors Balcells i de Suelves**, que nasqué a Tarragona a dos quarts de quatre del matí del dia 3 de juny de 1859. Fou duta a batejar l'endemà a la catedral pels oncles Joaquim Balcells i Josepa de Suelves.⁵²

c) **Ignasi Balcells i de Suelves**, que fou fill pòstum i nasqué a Tarragona a les vuit del vespre del 24 d'octubre de 1860. L'apadrinà Ignàsia de Suelves, comtessa de Bureta, tia de la seva mare.⁵³

L'any 1902, quan se celebrà a Tarragona el XII Congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear formava part de la Cambra Agrícola Oficial de Tarragona.⁵⁴

46. AHT. MNT. Sig. 849, escriptura 68.

47. AHT. MNT. Sig. 6824, f. 419.

48. AHT. MNT. Sig. 7487, f. 167.

49. AHT. MNT. Sig. 7571, f. 1438.

50. *Diario de Tarragona*, 12 de febrer de 1907, p. 1.

51. AHT. MNT. Sig. 7573, f. 1249.

52. ACT. Baptismes, 29, f. 42v..

53. ACT. Baptismes, 29, f. 163v.

54. Virgili i Sanromà, Josep-P., *Tarragona i la seva premsa 1900-1980*, vol. I. Tarragona: Edicions de l'Hemeroteca de la Caixa d'Estalvis de Tarragona, 1980, p. 42.

Els anys 1910 i 1911 fou regidor de l'Ajuntament de Tarragona i actuà tot sovint com a alcalde accidental.⁵⁵

4. Josepa de Suelves i d'Ustariz, que vingué al món vers 1829.

Es maridà amb Jeroni d'Alemanys i Gil de Bernabé amb qui establí capítols matrimonials el 13 de gener de 1854. Rebé un dot de 60.000 rals que li fou pagat amb la cessió d'una masia de quinze jornals situada al terme de Tivenys.⁵⁶

El seu avi, Joan de Montserrat *òlim* de Suelves, li deixà 500 lliures en els codicils que redactà l'any 1839 les quals li foren pagades el 10 de febrer de 1854.⁵⁷

Rebé en herència un setzè dels béns lliures del germà Antoni integrat per l'hort dit dels Reis, una finca muntanya i un setzè de l'Illa del Pantar, tot al terme de Tortosa, valorat en 14.423'98 pessetes.⁵⁸

Fou mare d'Antoni d'Alemanys i de Suelves, que nasqué vers 1852, i per lliurar-lo del servei militar no dubtà pas en participar, el 30 de gener de 1881, en una societat creada per una sèrie de pares amb la finalitat de trobar un substitut per al fill si aquest sortia elegit en la lleva que s'havia de fer el 2 de febrer.⁵⁹

L'11 de febrer de 1881 recobrà de Josep Despaller i Roca les 2.500 pessetes que li havia prestat al 6%, però el gener de 1892, junt amb el fill Antoni, es veié en la necessitat de demanar un préstec de 10.000 pessetes al 6% a Joan Anguela.⁶⁰

5. Cinta de Suelves i d'Ustariz, que degué néixer vers 1830 per tal com el 10 de febrer de 1865 assegurà tenir 35 anys.⁶¹

Es casà amb José León de Saint Germain, natural de Sant Feliu de Llobregat, que fou militar carlí i arribà a tenir el grau de coronel. Als capítols matrimonials el pare li prometé un dot de 120.000 rals dels que, en el moment de signar-se el document, li foren pagats la meitat mitjançant la cessió de diverses finques al terme de Morvedre; per cobrar l'altra meitat hagué d'esperar fins el 26 de juliol de 1865 en què el seu germà Antoni li la liquidà amb la cessió d'una masia d'uns vint-i-sis jornals situada al terme de Tivenys.⁶²

El 28 de desembre de 1858 adquirí, conjuntament amb el marit, de Rafoela de Fàbregues-Boixar, baronessa de la Font de Quint, l'edifici del mas de

55. Vidal i Ragazzon, Rafael; Ramon Giner i Filella, *La Rambla de Tarragona. Un passeig al llarg del temps 1854-2004*. Tarragona: Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, 2004, p. 93.

56. ACTE. MNT^o. Sig. 2900, f. 54.

57. ACTE. MNT^o. Sig. 2900, f. 139.

58. AHT. MNT. Sig. 7571, f. 1438.

59. ACTE. MNT^o. Sig. 2649, f. 247.

60. ACTE. MNT^o. Sig. 2649, f. 325; 2681, f. 69.

61. AHT. MNT. Sig. 7487, f. 121.

62. AHT. MNT. Sig. 7487, f. 606.

Font de Quint i el que restava de les terres de la masia –trenta-sis jornals– per 67.991 rals.⁶³

Les implicacions polítiques del marit li comportaren deutes que ella procurà anar atenen mitjançant la petició de crèdits a diversos particulars, així, el 23 de desembre de 1861, demanà a Joan Barat, comerciant de Tortosa, que li deixés 650 duros,⁶⁴ el 15 de febrer de 1866 sol·licità a Josep Ferré un préstec de 22.000 rals⁶⁵ al que s'afegí, pel desembre, un altre de 824 escuts.⁶⁶

L'any 1875 residia a Pau amb el marit i pogué veure com aquest s'adheria a Ramon Cabrera i reconeixia a Alfons XII com a rei d'Espanya⁶⁷.

Morí sense deixar fills l'any 1877 o en els primers mesos de 1878 per tal com el seu vidu, el 25 d'abril d'aquell any, pagà al seu cunyat el marquès de Tamarit les 500 pessetes que li pertocaven dels béns de la germana.⁶⁸

6. Manuel de Suelves i d'Ustariz, que degué néixer l'any 1837 ja que el 18 de març de 1864 declarà tenir 27 anys i estar fadrí.

El pare li deixà 120.000 rals i el seu germà Antoni, per tal de pagar-los-hi, li donà nou jornals i tres quarts de jornal d'horta i trenta-quatre jornals de garrofers i oliveres amb una casa al terme de Tivenys.⁶⁹

Seguí l'ideari carlí i participà a la tercera carlinada. Fou indultat el 4 de març de 1875.

El 17 de juny de 1875, tot just reintegrat a la vida civil, fadrí i amb 32 anys, reconegué deure al germà Antoni 3.328 pessetes que li havia deixat.⁷⁰

Morí sense descendència per la qual cosa fou heretat pels germans Antoni, Soledat i Josepa.⁷¹

ANTONI DE SUELVES I D'USTARIZ, VUITÈ MARQUÈS DE TAMARIT

Nasqué a Madrid el 24 de maig de 1816.⁷²

Es casà dos cops. El primer amb Pilar de Camps i de Matas, natural de Figueres i filla de Josep de Camps i d'Avinyó, veí de Perelada, i de Joaquina

63. ACTE. MNTTo. Sig. 2915, f. 8.

64. ACTE. MNTTo. Sig. 2700, f. 1361.

65. ACTE. MNTTo. Sig. 2604, f. 207.

66. ACTE. MNTTo. Sig. 2606, f. 1526.

67. Oyarzun, Ramón, *Vida de Ramon Cabrera y las guerras carlistas*. Barcelona: Editorial Aedos, 1961, p. 331.

68. AHT. MNT. Sig. 7516, f. 297.

69. AHT. MNT. Sig. 6967, f. 163.

70. AHT. MNT. Sig. 7509, f. 551.

71. ACTE. MNTTo. Sig. 2693, f. 757.

72. Suelves, Carmen, *Origenes*, p. 15.

de Matas i d'Albert,⁷³ amb qui establí capítols matrimonials el 24 de març de 1846.⁷⁴ La marquesa Pilar redactà les darreres voluntats el 10 d'abril de 1868 i en elles deixà les 10.000 lliures que li havia llegat l'àvia Teresa d'Albert als seus germans Ferran, Carlota i Joaquina a parts iguals i designà hereu el marit;⁷⁵ morí a Tarragona el 26 de juny de 1868 i fou enterrada l'endemà "*con modestia, pero con el ceremonial que requiere su rango, acompañándola al cementerio todos los dependientes de la casa y muchas personas de la población en la que regularmente se la quería por su amabilidad y buen trato*".⁷⁶ En segones noces es casà amb Maria-Teresa de Palacios y Arabet, nascuda a Marsella el 8 d'octubre de 1836, filla del general carlista Manuel-Salvador Palacios;⁷⁷ el marit li deixà en morir les tres quartes parts dels seus béns lliures el que li suposà heretar finques als termes de Reus, la Riera de Gaià, Tamarit i Tortosa per un valor de 218.094'50 pessetes.⁷⁸

Antoni de Suelves aprofità les quotes de llibertat proporcionades pel règim sortit de la revolució de Setembre per reorganitzar el partit carlí a les comarques tarragonines i no dubtà pas en obrir els salons de la seva casa de Tortosa per ubicar-hi el casino carlista de la ciutat.⁷⁹ Direm, a tall d'anècdota, que en alguna ocasió les festes que s'hi feien estigueren a punt d'acabar molt malament, és el cas del famós ball celebrat als primers anys setanta en què els republicans se concentraren a la plaça de la Catedral i quasi arribaren a enfrontar-se amb els carlins de l'interior de la casa, ho evità un piquet de soldats vingut del castell de la Suda que se situà entre ambdós grups.⁸⁰

L'any 1868 passà al servei de Carles Maria dels Dolors de Borbó i intervingué en el seu nomenament com a pretendent carlista amb el nom de Carles VII.

Assistí a les juntes carlistes de Londres (1868) i de Vevey, a Suïssa (1870). i negocià crèdits per finançar l'alçament de 1872 i la guerra subsegüent durant la qual fou comissari del pretendent a les zones de Tarragona i Lleida.⁸¹

73. AHT. MNT. Sig. 7494, f. 690.

74. AHT. MNT. Sig. 6966, f. 473.

75. AHT. MNT. Sig. 7494, f. 705.

76. AYA (Arxiu Yxart d'Altafulla). Diari de Francesc de Paula Yxart, I, f. 41.

77. Quintana i Marí, Antoni, "Un plànol de 1843. Uns anys més enllà de la fundació del Centre de Lectura", dins DD.AA., *El teatre Bartrina del Centre de Lectura de Reus*. Reus: Edicions del Centre de Lectura, p. 16.

78. AHT. MNT. Sig. 7571, f. 1438.

79. Pastor y Lluís, Federico, *Narraciones tortosinas*. Tortosa: Centre de Lectura de les Terres de l'Ebre, 1998, p. 152.

80. Verges, Ramon, *Espurnes de la llar. Costums i tradicions tortosines*, vol I. Tortosa: Cooperativa Gràfica Dertosenense, 1991, p. 252.

81. Quintana, Antoni, *Un plànol*, p. 16.

Davant el caire negatiu que prengué la tercera carlinada s'exilià a França i el 25 de setembre de 1874 es trobava a Burdeus.⁸²

Als anys setanta es veié amb la necessitat de demanar préstecs com ara les 15.000 pessetes al 6% que el 26 de gener de 1879 retornà a Antoni Oliveres.⁸³

Per salvaguardar els seus interessos no tenia inconvenient en enfrontar-se amb les autoritats eclesiàstiques, així no dubtà pas en denunciar al Capítol de Tortosa davant la Comissió de Monuments de Tarragona per les reformes que feia en l'enllosat de la Catedral i que podien suposar l'ocultació de la sepultura familiar, a la fi retirà la denúncia sobre el principi d'acord "*de que sean colocadas las armas de la casa del referido marqués en el mismo sitio donde existe la sepultura de sus antepasados*".⁸⁴

Atorgà les darreres voluntats al Mas de Montserrat, de la Pobla de Mafumet, on estiujava, el 25 de novembre de 1885. En elles designà hereu del títol i dels béns vinculats el nebot Josep de Suelves i de Montagut, i dels béns lliures l'esposa en les tres quartes parts i les germanes Dolors i Josepa en la quarta part restant, en el ben entès que a la primera li deixava les tres quartes de la quarta part i a la segona la quarta part que quedava.⁸⁵ També disposà llegats per a vint-i-quatre persones per un import de 86.000 pessetes.⁸⁶

El vuitè marquès de Tamarit traspassà a Tortosa a les 7 del matí del 14 de maig de 1886.⁸⁷

82. AHT. MNT. Sig. 7513, f. 1139.

83. ACTE. MNT. Sig. 2641, f. 287.

84. AHT. CMPT. (Comissió de Monuments de la Província de Tarragona), 1871-88, f. 26v.

85. AHT. MNT. Sig. 7537, f. 775.

86. Els beneficiats foren: Josep de Suelves i de Montagut, 5.000 pessetes; Pilar de Suelves i de Montagut, 5.000 pessetes; Concepció de Suelves i de Montagut, 5.000 pessetes; Antoni Balsells i de Suelves, 100 pessetes; Ignasi Balsells i de Suelves, 100 pessetes; Dolors Balsells i de Suelves, 100 pessetes; Miquela Rufas i Llasera, 5.000 pessetes; Antoni Quintana i Rufas, 10.000 pessetes; Joan Trabat, 2.500 pessetes; Josep Quintana, 2.000 pessetes; als quatre criats de la casa, 200 pessetes; Ferran de Camps, 15.000 pessetes; Carlota de Camps, 15.000 pessetes; Joaquina de Camps, 15.000 pessetes; Teresa de Palacios, 1.000 pessetes; Josepa de Suelves, 1.000 pessetes; Antoni Balsells, 1.000 pessetes; Ferran de Camps, 1.000 pessetes, i Josep Iglésias, 1.000 pessetes.

87. *La Opinió*, 15 de maig de 1886.

JOSEP DE SUELVES I DE MONTAGUT, NOVÈ MARQUÈS DE TAMARIT

Nasqué a Tortosa el 27 d'agost de 1850.⁸⁸ Cursà el segon ensenyament a Reus i Tortosa i els estudis universitaris a Madrid on realitzà les carreres de Dret i de Filosofia.⁸⁹

L'any 1868 sortí d'Espanya per posar-se a les ordres de Carles VII de qui esdevingué assistent.

Durant la tercera carlinada lluità en el front del País Basc i Navarra; el valor que demostrà li féu merèixer una sèrie de condecoracions i l'ascens al grau de tinent coronel de l'exèrcit carlista.

Acabada la guerra passà a França amb Carles VII a qui acompanyà en els seus viatges a Anglaterra, Estats Units, Mèxic i Canadà, i estigué present en la guerra entre russos i turcs de 1877 ja que el Pretendent hi participà al servei del tsar.

Carles VII li premià els seus serveis concedint-li, el 27 de febrer de 1876, el títol de vescomte de Montserrat que, el 29 de gener de 1954 fou reconegut com a títol del Regne.⁹⁰

S'instal·là a París on el 19 de febrer de 1885 es casà amb María de Goyeneche y de la Puente Gamio y Risco, filla dels comtes de Guaqui, grans d'Espanya, marquesos de Villafuerte i comtes de Casa Saavedra, que havia nascut a Lima el 17 de maig de 1862.⁹¹

L'any 1886, mort el seu oncle Antoni de Suelves i d'Ustariz, esdevingué el cap de la família i entrà en possessió del títol de marquès de Tamarit.

Després de la desfeta de 1876, el partit carlista restà desmoralitzat i desorganitzat durant una dècada, però el 1887 aconseguí reorganitzar-se a nivell estatal i inicià una etapa de participació en la vida política del país.

El marquès de Cerralbo, delegat de Carles VII a Espanya, encarregà a Josep de Suelves la reorganització del carlisme a la província de Tarragona i el 1893 fou designat Cap Provincial del Partit.⁹²

Amb l'aprovació del vot universal masculí, el juliol de 1890, els dirigents carlins consideraren convenient participar a les eleccions. Pel que fa a la demarcació tarragonina ho feren per primera vegada a les provincials de 1890 i a les legislatives de 1891. Respecte de les legislatives un dels seus candidats constants fou el marquès de Tamarit que s'hi presentà a les de 1896,

88. Suelves, Carmen, *Orígenes*, p. 16.

89. Anònim. "Excm. Sr. Dn. José de Montserrat de Suelves y de Montagut, marqués de Tamarit", *La Zuda*, 45 (1916), p. 192.

90. *Grandezas y Títulos del Reino. Guía oficial*. Madrid: Ministerio de Justicia, 2002, p. 692.

91. Suelves, Carmen, *Orígenes*, p. 16.

92. Prats i Salas, Joan, "Carlisme i caciquisme: Josep de Suelves, marquès de Tamarit, cap carlí de les comarques de Tarragona (1890-1918)", *Estudis Altafullencs*, 16, p. 127.

1898, 1901, 1903, 1905, 1907, 1910, 1914 i 1916 (a la primera ho féu pel districte de Roquetes i a la resta per la circumscripció). També fou senador per Tarragona l'any 1899.⁹³

El 1896 participà a Venècia amb altres personalitats del carlisme en la preparació del manifest polític del carlisme conegut com l'Acta de Lorendan.⁹⁴

El 1901 fou nomenat vocal d'Aragó i Catalunya en la Junta Central del partit, dissolta el 1903.⁹⁵

Josep de Suelves fou en tot moment un incorruptible antiliberal, un defensor a ultrança de l'Església, conservador pel que feia al tema social i pel que tocava a la qüestió nacional catalana es limità a la reivindicació de les llibertats del país.

Des de 1896 fixà la residència a Madrid on traspassà l'any 1926.

Foren fills seus:

1. Carme de Suelves i de Goyeneche, que nasqué a París i fou batejada a l'església de Saint Pierre de Chaillot apadrinada per Carles VII de Borbó i Àustria-Este i la seva esposa Margarida de Borbó Parma, ducs de Madrid.⁹⁶ Restà fadrina. Va morir a Madrid l'any 1958. Les seves restes reposen al panteó marquesal de la capella de la Mare de Déu del Roser de l'església parroquial de Sant Martí d'Altafulla.

2. Joan de Suelves i de Goyeneche, que segueix.

3. Josep de Suelves i de Goyeneche, que també nasqué a París. Seguí la carrera militar en l'arma de cavalleria i va arribar al grau de coronel.

Es va casar amb Zenaida Pineiro i de Queralt, filla del marquès de Bondona, i dugué el títol de marquès de Bonanaro,⁹⁷

Morí a París a meitat dels anys seixanta.

Fou pare de:

a. **Carme de Suelves i Piñeiro**, marquesa de Bonanaro.

b. **Maria-Lluïsa de Suelves i Piñeiro**.

93. Sánchez Cervelló, Josep, "El carlisme de la Restauració a la Guerra Civil (1875-1936)", dins DD.AA., *El carlisme al territori de l'antiga diòcesi de Tortosa*, vol. III. Tarragona: Arola Editors, 2004, p. 108s.

94. Prats, Joan, "Carlisme i caciquisme", p. 127.

95. Quintana, Antoni, "Un plànol", p. 17.

96. Suelves, Carmen, *Orígenes*, p. 16.

97. El títol de marquès de Bonanaro fou concedit el 10 de febrer de 1630 a Ignacio Simó Carrillo de Albornoz, noble del regne de Cerdenya.

JOAN DE SUELVES I DE GOYENECHÉ, DESÈ MARQUÈS DE TAMARIT

Vingué al món a París el 6 de gener de 1887 i fou dut a batejar a l'església de Saint Pierre de Chaillot per Jaume de Borbó i Borbó i Blanca de Borbó.

Estudià als jesuïtes de Chamartín de la Rosa i ingressà a l'Acadèmia de l'Arma de Cavalleria l'any 1905.

El 4 d'octubre de 1923 contragué matrimoni a Barcelona amb Maria de Ponsich i de Sarriera.

Prestà els seus serveis militars en els regiments Victòria Eugènia, d'Hussars de Pavia i de Caçadors de Treviño. El 1921, com a capità, marxà a Àfrica on prengué part en la campanya i en la recuperació de Monte Arruit. Acabada la guerra tornà a la Península i fou ascendit al grau de comandant. Al caure la Monarquia abandonà el servei actiu al que tornà en produir-se l'alçament militar el 18 de juliol de 1936 Ocupa la plaça de segon cap a la Comandància de Requetès de Sant Sebastià i tingué al seu càrrec la formació dels terços de requetès de Guipúscoa.

Prengué part en la pressa de Bilbao i morí lluitant a Somorrostro el 30 de juny de 1937.

Fou pare de Maria-Josepa i de Joan-Josep de Suelves i de Ponsich.⁹⁸

CLOENDA

Els Suelves vuitcentistes, descendents de Joan Nepomucè de Montserrat *òlim* de Suelves, són quinze: vuit homes i set dones.

Es casaren onze i quatre romangueren fadrins o moriren abans d'arribar a l'edat de contraure matrimoni.

Per les seves noces enllaçaren amb els León de Saint Germain; López Fernández de Herédia, comtes de Bureta; els Ustariz; els Montagut, comtes de la Torre de l'Espanyol; els Oliva; els Balcells; els Alemany, de Tortosa; els Camps, de Girona; els Palacios; els Goyeneche, comtes de Guaqui, marquesos de Villafuerte i comtes de Casa Saavedra; els Pineiro, marquesos de Bendona, i els Ponsich.

De tots ells els més destacades són Antoni de Suelves i d'Ustariz i el seu nebot Josep de Suelves i de Montagut, vuitè i novè marquès de Tamarit, respectivament, que foren importants dirigents carlistes.

98. Suelves, Carmen, *Orígenes*, p. 18.

